

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 8 päivältä kesäkuuta 1990 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 71 ulkoasiainvaliokuntaan.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede ulkoasiainministeriöstä ja lainsäädäntöneuvos Pentti Väänänen oikeusministeriöstä.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Kidutuksen, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastustaminen on keskeisessä asemassa kansainvälisissä pyrkimyksissä ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Kidutus kiellettiin vuoden 1948 ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen vuonna 1966 hyväksymässä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa. YK:n yleiskokous hyväksyi vuonna 1975 kidutuksen vastaisen julistuksen ja vuonna 1984 kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen, joka valmisteltiin YK:n ihmisoikeustoimikunnassa.

Kidutuksen ja epäinhimillisen sekä halventavan kohtelun estäminen on merkittävällä sijalla myös Euroopan neuvoston työssä. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa todetaan, että ketään ei saa kiduttaa tai kohdella taikka rangaista epäinhimillisellä tavalla. Euroopan neuvoston ihmisoikeustoimikunta ja ihmisoikeustuomioistuimien ovat usein joutuneet käsittelemään valituksia, joissa vapautensa menettäneet ovat väittäneet heidän kohdallaan rikotun mainittua 3 artiklaa. Vaikka suurin osa valituksista onkin hylätty, on rikkomuksia kuitenkin todettu tapahtuneen. Eurooppalaista yleissopimusta kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi on pidetty tarpeellisenä erityisesti siitä syystä, että vapautensa menettäneet henki-

löt ovat muita suuremmassa vaarassa joutua kidutuksen taikka muiden ihmisoikeusloukkausten kohteeksi.

Eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 1989. Kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ovat sen allekirjoittaneet. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 16 päivänä marraskuuta 1989. Viisitoista jäsenvaltiota, niiden joukossa Norja, Ruotsi ja Tanska, ovat hyväksyneet sen.

Yleissopimuksella luodaan järjestelmä, jolla vapaamuotoisella yhteistyöllä pyritään ennalta ehkäisemään ihmisoikeusloukkauksia. Yleissopimuksen mukaan perustetaan Eurooppalainen komitea, jonka tulee tarkastuskäyntejä tekeillä tutkia vapautensa menettäneiden henkilöiden kohtelua tarkoituksenaan tarvittaessa suojella näitä henkilöitä kidutukselta ja epäinhimilliseltä tai halventavalta kohtelulta tai rangaistukselta. Sopimusvaltiot velvoitetaan sallimaan komitean käynnit kaikissa sellaisissa laitoksissa ja paikoissa, joissa säilytetään henkilöitä, jotka ovat menettäneet vapautensa viranomaisten toimesta. Jokainen sopimusvaltio saa oman ehdokkaansa komitean jäseneksi.

Tarkoitus on, että oikeusministeriö vastaisi yhteistyöstä Suomen hallituksen ja komitean välillä sekä tarkastuskäyntien yleisestä järjestelystä Suomessa.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella ulkoasiainvaliokunta pitää yleissopimusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten hyväksymistä.

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi ne Strasbourgissa 26 päivänä kesäkuuta 1987

kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehdyn eurooppalaisen yleis-sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Aaltonen, varapuheenjohtaja Melin ja jäsenet Alm-

gren, Björklund, Elo, Hilpelä, Juhantalo, Wahlström ja Väyrynen sekä varajäsenet Donner, Haavisto, Kääriäinen ja Laine.
